

**8° ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
και του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π.**

**Γενικό θέμα: Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

Θ. Ξανθόπουλος - Ομότιμος καθηγητής Ε.Μ.Π.

Θέμα: Ανόρθωση με άφθαρτα πέλματα.

**Τα επαναστατικά νέα εργαλεία
των ορεινών και γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών.**

Ταχυδρομήθηκε στον Στράτο Γαλανή

	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Διαφ.
	Προοίμιο	3
1.	Παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό αποτύπωμα. Εγκλωβισμός σε παγκόσμιο ρέκβιεμ με κρεσέντο. α. Επικυρίαρχα συμπλέγματα, εύποροι, μικρομεσαίοι, απόκληροι β. Πολιτικές συνέπειες γ. Η ξεχασμένη κοινοτική συνείδηση	4 5 7 9
2.	Η τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Αλεξάρτηση σε τέμπο μόλτο αλλέγκρο; α. Προλεγόμενα i. Το πρώτο βήμα της βιομηχανικής επανάστασης. Από το δεύτερο μισό του 18 ^{ου} αιώνα στο πρώτο μισό του 19 ^{ου} αιώνα ii. Το δεύτερο βήμα της βιομηχανικής επανάστασης. Από τα μέσα του 19 ^{ου} αιώνα στην μεταπολεμική τριακονταετία 1946-1975 iii. Μετα-καπιταλισμός β. Σκιαγραφία i. Δομικά χαρακτηριστικά ii. Λειτουργικές δυνατότητες της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης iii. Οι αρχικές συνθήκες εισόδου της Ελλάδας στο πεδίο μάχης της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης	11 11 13 14 16 16 18 19
3.	Το Ελληνικό Ζήτημα α. Από το «ευτυχείτε» της ευρωπαϊκής συμπόρευσης στην εθνική οστεοπόρωση i. Ένταξη στην Ευρωζώνη ii. Αποδόμηση του παραγωγικού ιστού iii. Εθνική οστεοπόρωση iv. Τα περί την εξωγενή ανάπτυξη τρία συνήθη πολιτικά σύνδρομα β. Φαντασιώσεις με εξωγενείς οικονομικές φούσκες ή στρατηγικός σχεδιασμός της ενδογενούς ανάπτυξης; i. Το σύνδρομο της εξωγενούς ανάπτυξης ii. Αρχές σχεδιασμού της ενδογενούς ανάπτυξης γ. Επί του τύπου των ήλων: Ανόρθωση με άφθαρτα πέλματα i. Η προαιώνια ελληνική παράδοση στις εξαγωγές γεωργικών και βιοτεχνικών προϊόντων ποιότητας ii. Καθυστερημένη και περιορισμένη εκβιομηχάνιση iii. 1981 - 2016: Η Αποβιομηχάνιση iv. Ανόρθωση από τα άφθαρτα πέλματα των ορεινών και γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών	21 21 23 25 26 27 29 31 32 32 33 35 36

Προοίμιο

- Στο κλασικό για τον εικοστό αιώνα έργο του, ο Έρικ Χόμπσμπαουμ διαπιστώνει :
«Η καταστροφή του παρελθόντος, ή μάλλον των κοινωνικών μηχανισμών που συνδέουν τη σύγχρονη εμπειρία μας με την εμπειρία των προηγούμενων γενιών, αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά και αλλόκοτα φαινόμενα προς τα τέλη του αιώνα μας. Οι περισσότεροι νέοι σήμερα μεγαλώνουν σ' ένα κλίμα διαρκούς παρόντος, χωρίς καμία οργανική σχέση με το δημόσιο παρελθόν της εποχής που ζουν».
- Το δικό μας μικρο - κλίμα διαρκούς και φλύαρου παρόντος, έχει προσαρμοστεί από καιρό στους εξωγενείς στρατηγικούς σχεδιασμούς - ευχολόγια χωρίς ενδογενές υπόβαθρο, μολύνθηκε από τις αναθυμιάσεις παρασιτικών αναπτυξιακών επιλογών που έπνιξαν στην αιθαλομίχλη το μέλλον των δύο νεότερων γενιών, ψευδαισθάνεται γρονθοκοπώντας το κυνικό δίδυμο «χρέος + δανειακή σύμβαση».
- Η ραγδαία εξελισσόμενη τρίτη βιομηχανική επανάσταση διαχέει οριζόντια και στη χώρα μας τον πανίσχυρο και φθηνό εξοπλισμό της, προσφέρει την αναγκαία για την ανόρθωση αλλαγή κλίματος στις εστίες που διατηρούν ακόμα άφθαρτα παραγωγικά πέλματα. Το συγκριτικό αυτό πλεονέκτημα διαθέτουν οι γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές, οι ορεινές κατά προτεραιότητα.
- Με προφανή τα αρχικά συγκριτικά μας πλεονεκτήματα στο στίβο της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης, ζητείται από τους φέροντες τα εύσημα της ρητής και άρρητης γνώσης η σαφής τοποθέτηση ως προς το πρακτικό σκέλος του τελικού υπαρξιακού διλήμματος: Επαίτες για μια θέση εργασίας στο αστυφιλικό «φιλόπτωχο» δίδυμο «δημόσιος τομέας + μεγαλοεπενδυτής» ή, οργανωμένοι σε ακηδευμόνευτες κοινότητες μάχιμων μικρών παραγωγών - ιδιοκτητών των επαναστατικών νέων εργαλείων, ελεύθεροι πολίτες επί της ουσίας;

1. Παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό αποτύπωμα.

Κατάσταση εγκλωβισμού σε κακήν με κρέσεντο.

Επικυρίαρχα Συμπλέγματα	Εύποροι	Μικρομεσαίοι	Απόκληροι
<p>Αριθμούν περί το μισό δεκάκις εκατομμυριοστό του παγκόσμιου πληθυσμού (~370) με έντονη τάση συμπύκνωσης και ισχυροποίησης μέσω συγχωνεύσεων.</p> <p>Αν και αριθμητικά ασήμαντο υποσύνολο του πληθυσμού των ευπόρων, ελέγχουν περί το 85% του παγκόσμιου πλούτου*.</p> <p>Διοικούνται ανά σύμπλεγμα από επώνυμους και απρόσωπους «δυνατούς»**.</p> <p>Σπανίως συγκρούονται, συνήθως συμβιβάζονται και αναδιανέμουν τις ζώνες επιρροής τους επί των κοσμικών εξουσιών.</p>	<p>Περί το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού (έναν στους εκατό) . Κατέχουν πάνω από το 50% του παγκόσμιου πλούτου (πιθανόν το 55%).</p> <p>Η διάταξη τους κατά φθίνουσα κοινωνικοοικονομική ισχύ έχει το σχήμα πυραμίδας, από την κορυφή της οποίας τα επικυρίαρχα συμπλέγματα ελέγχουν τα ανώτερα δύο τρίτα, που αντιπροσωπεύουν περί το 50% του ωφέλιμου όγκου της.</p>	<p>Περί το 24% του παγκόσμιου πληθυσμού (σχεδόν ένας στους τέσσερις). Κατέχουν γύρω στο 40% του παγκόσμιου πλούτου. Μπορούν να διακριθούν σε δυο υποσύνολα:</p> <ul style="list-style-type: none">•«Κοινωνικοοικονομικά ανεξάρτητοι», το 12% του παγκόσμιου πληθυσμού που κατέχει περί το 24% του παγκόσμιου πλούτου.•«Οικονομικά πιεσμένοι και κοινωνικά εξαρτημένοι», το άλλο 12% της ανθρωπότητας, που κατέχει περί το 15% του παγκόσμιου πλούτου.	<p>Περί το 75% του παγκόσμιου πληθυσμού (τρεις στους τέσσερις). Διαθέτουν μόλις το 5% του παγκόσμιου πλούτου. Διακρίνονται σε δύο υποσύνολα:</p> <p>Φτωχοί , το 25 με 30% του παγκόσμιου πληθυσμού. Διαθέτουν το 4% του πλούτου και επιβιώνουν με 2,50 έως 10 δολάρια την ημέρα* ,</p> <p>Εξαθλιωμένοι, το 45 με 50% της ανθρωπότητας. Διαθέτουν μόλις το 1% του παγκόσμιου πλούτου και λιμοκτονούν με λιγότερα από 2,50 δολάρια την ημέρα.</p> <p><small>* αναφέρομαι στην έννοια της απόλυτης φτώχειας, με το ισχύον στις αναπτυσσόμενες χώρες άνω όριο.</small></p>
<ul style="list-style-type: none">•Αδιαφιλονίκητοι πρωταγωνιστές κοινωνικοοικονομικών και πολιτικών σχεδιασμών για το ορατό μέλλον, σε όλες τις αξιολογες γεωπολιτικές κλίμακες.•Μεταβιβάζουν συστηματικά την κοσμική τους δύναμη στους φυσικούς ή επιλεγμένους διαδόχους τους. <p>* Πλούτος = Ιδιόκτητη περιουσία (ακίνητη + κινητή) - χρέη</p> <p>** Ο όρος «δυνατός» χρησιμοποιήθηκε με την έννοια του «αφέντη» στην ανατολική ρωμαϊκή αυτοκρατορία για τον χαρακτηρισμό της τότε επικυρίαρχης επί των κοσμικών εξουσιών κοινωνικοοικονομικής τάξης.</p>	<ul style="list-style-type: none">•Ένα σημαντικό αλλά φθίνον ποσοστό των ευπόρων (~50%) διατηρεί τις αρχές της υγιούς επιχειρηματικότητας.•Ευνοούνται κατάφωρα από τη μεταβίβαση άυλων τίτλων και την εμπορευματοποίηση θεμελιωδών δημοσίων αγαθών, με αποτέλεσμα τη γενικευμένη επιστροφή στον καπιταλισμό των κληρονομημένων περιουσιών και κοινωνικών προνομίων.	<ul style="list-style-type: none">•Ιδεολογικά απογοητευμένοι και ασταθείς, με εξασθενημένο το πολιτικό φρόνημα.•Θορυβημένοι από την συρρίκνωση της κοινωφελούς πρόνοιας και την κατάρρευση της κοινωνικής συνοχής.•Απλοί σχολιαστές των κακώς κειμένων οι περισσότεροι.•Ελάχιστοι είναι οι δρώντες με ενεργικότητα για την προώθηση ριζικών δομικών και λειτουργικών αλλαγών στο κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι.	<ul style="list-style-type: none">•Εχθρικοί προς την κρατούσα μετα-καπιταλιστική πραγματικότητα.•Καταγγελτικοί για τους εκάστοτε πολιτικοοικονομικούς κυβερνώντες.•Φοβισμένοι και απελτισμένοι (οι πολλοί), παραπλανώνται από νέους «σωτήρες» του κρατούντος συστήματος κοινωνικών εξουσιών.•Αποφασισμένοι (οι λίγοι αλλά αυξάνονται) για ριζικές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, έως και βίαιες ανατροπές.

1α. Επικυρίαρχα συμπλέγματα, εύποροι, μικρομεσαίοι, απόκληροι

- Οι παραπάνω τέσσερις κύριοι χαρακτηρισμοί του πίνακα εκφράζουν τη διαχρονική οικονομοκεντρική διάσταση των αντίστοιχων κοινωνικών τάξεων, από γενέσεως της διαστρωμάτωσης και της Ιστορίας στις φυλές των Σουμερίων της 4^{ης} π.Χ. χιλιετίας στη νότια Μεσοποταμία μέχρι τις σημερινές κοινωνίες του αναπτυσσόμενου δυτικού κόσμου.
- Κατά την πρώτη φάση της ιστορικής περιόδου, τις πέντε χιλιετίες κυριαρχίας της γεωργοκτηνοτροφίας στο παραγωγικό γίγνεσθαι, τα επικυρίαρχα συμπλέγματα είχαν συγκροτηθεί σε τοπική, περιφερειακή, εθνική και υπερεθνική κλίμακα από ένα κραταιό μικρό υποσύνολο μεγαλοϊδιοκτητών γης, που ενίσχυε τις μεταξύ των μελών του σχέσεις με δεσμούς αίματος.
- Το κέντρο βάρους των επικυρίαρχων συμπλεγμάτων μετατοπίστηκε από τον 16^ο αιώνα και μετά προς τους μεγαλομετόχους των νέων μέσων παραγωγής και διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών, σε δυναμική ισορροπία με το παλαιό καθεστώς, την «αριστοκρατία της γης».

1α. Επικυρίαρχα συμπλέγματα, εύποροι, μικρομεσαίοι, απόκληροι (συνέχεια)

- Με δεδομένη την ωμή κυριαρχία της οικονομικής διάστασης στα κίνητρα και τις συμπεριφορές των homo sapiens του 21^{ου} αιώνα, οι ταξικοί χαρακτηρισμοί και οι υποδιαιρέσεις τους ποσοτικοποιούνται από αριθμητικά μεγέθη οικονομικής φύσεως _
- Απλή ανάγνωση των μεγεθών και διαπιστώσεων που συνοψίζονται στον πίνακα, αρκεί για να καταρρεύσουν οι προσδοκίες των μικρομεσαίων και απόκληρων των κοινωνιών του σημερινού κόσμου από το οικονομικό, πολιτιστικό και πολιτικό πρότυπο που προβάλλουν οι αναπτυγμένες χώρες της Δύσης.
- Το αποτύπωμα κατά τον Ιανουάριο 2016 δείχνει αυξητική τάση των ακραίων ανισοτήτων μετά τη δεκαετία του '70, που κορυφώθηκε στη διάρκεια της εξαετίας 2010 - 2015.
- Στις μέρες μας, λίγες εκατοντάδες επικυρίαρχων συμπλεγμάτων ελέγχουν το 50% της τάξης των ευπόρων και το 85% του παγκόσμιου πλούτου. Κηδεμονεύουν τις ιδεολογικές, πολιτικές και στρατιωτικές εξουσίες, διογκώνουν τις ακραίες ανισότητες σε βάρος των μικρομεσαίων και των απόκληρων, του 99% της παγκόσμιας κοινότητας.

1β. Πολιτικές Συνέπειες

ι. Διαβρώνονται σε βάθος τα ιδεολογικά και λειτουργικά θεμέλια του πολιτεύματος της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, με βαριά και τα εμφανή συμπτώματα, όπως:

- Απονομιμοποίηση των εκάστοτε κυβερνήσεων στη συλλογική συνείδηση των κυβερνωμένων.
- Συνεχής πτώση των ποσοστών συμμετοχής του ενεργού πληθυσμού στις κοινωνικές ευθύνες και τη δημόσια ζωή.
- Αντίστοιχη άνοδος του αριθμού των προσκείμενων σε αντιδημοκρατικά επί της ουσίας ρεύματα ή κόμματα.
- Επιστροφή στις εποχές των ελέω Θεού στεγανών κοινωνικών τάξεων, με κληρονομούμενες τις περιουσίες και τα κοινωνικά προνόμια.

1β. Πολιτικές Συνέπειες (συνέχεια)

ii. Στο ξεκίνημα του 21^{ου} αιώνα, οι πολιτικές ηγεσίες αναπτυσσόμενων και αρκετών αναπτυγμένων χωρών, υπό την πίεση της παγκόσμιας κηδεμονίας των επικυρίαρχων συμπλεγμάτων ασπάζονται συγκεκριμένα ή απροκάλυπτα, τις πρακτικές του λαϊκισμού. Κολακεύουν και παραπλανούν τις κοινωνίες που κυβερνούν, ενώ λειτουργούν εν ανεπαρκεία ως προς τις τρεις κύριες αποστολές τους:

- Δεν διασφαλίζουν σε όλους τους πολίτες την ισότητα πρόσβασης στα ελάχιστα αναγκαία κατά το ξεκίνημα του δύσκολου αγώνα της ζωής εφόδια.
- Αδυνατούν κατά κανόνα να καλύψουν στους απόκληρους αξιοπρεπείς υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας.
- Δεν στηρίζουν επί της ουσίας την ενδογενή παραγωγικότητα με πραγματικό αντίκρισμα, τον κύριο πυλώνα της ατομικής αξιοπρέπειας και κοινοτικής ανεξαρτησίας.

1γ. Η ξεχασμένη κοινοτική συνείδηση

- Ζητείται η διατύπωση συγκεκριμένου «δια ταυτα» για τον απεγκλωβισμό από την επικυριαρχία του «Μεγάλου Αδελφού», του απρόσωπου παγκόσμιου δυνάστη που με τις πράξεις και τις παραλήψεις μας δημιουργήσαμε.
- Στοιχειώδεις γνώσεις της πορείας των μετα - μεσαιωνικών κοινωνιών, αλλά και η κοινή λογική, δεν επιτρέπουν στους σκεπτόμενους και συνειδητούς πολίτες των σημερινών κοινωνιών να θεωρήσουν ως νομοτελειακή κατάληξη το δίδυμο «υποτελής κρατική οντότητα και επικυρίαρχη παγκόσμια αγορά».

1γ. Η ξεχασμένη κοινοτική συνείδηση (συνέχεια)

Γνωρίζω αρκετούς συντηρητικούς ανθρώπους* που, αν και αποφεύγουν τις σημαντικές αλλαγές στη ζωή τους, δεν πιστεύουν ότι η σημερινή πολιτικοοικονομική και παραγωγική εξέλιξη σηματοδοτούν το αίσιο τέλος της κοινωνικής μας ιστορίας επειδή,

- θυμούνται ότι μπορέσαμε στο παρελθόν καλύτερα,
- βλέπουν τις βαθύτερες κοινωνικές ζημιές και τις ανατροπές κρίσιμων ισορροπιών από την έξωθεν επιβολή ορισμένων δήθεν αναπτυξιακών επιλογών που αποδομούν τις βάσεις του ενδογενούς παραγωγικού ιστού,
- αντιλαμβάνονται ότι δεν αρκεί η έκφραση της αγανάκτησής τους,
- παραδέχονται ότι οφείλουν να συστρατευθούν στον αγώνα για ένα καλύτερο μέλλον,
- αναζητούν τη σταθερή ενδογενή αναπτυξιακή πλατφόρμα για να πατήσουν, να ισορροπήσουν, να χειραφετηθούν και να δράσουν.

* Βλέπε για τον συντηρητισμό στο μνημειώδες έργο του ιστορικού, πολιτικού επιστήμονα και φιλοσόφου Παναγιώτη Κονδύλη, «Συντηρητισμός – Ιστορικό περιεχόμενο και παρακμή», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, (μτφ. Λευτέρης Αναγνώστου), 2015.

2. Η τρίτη βιομηχανική επανάσταση. Απεξάρτηση σε τέμπο μόλτο αλλέγκρο;

α. Προλεγόμενα

ι. Το πρώτο βήμα της βιομηχανικής επανάστασης. Από το δεύτερο μισό του 18^{ου} αιώνα στο πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα.

- **Πηγή :** Η εμπνευσμένη από τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό συστηματική ενασχόληση των αστών και εργατοβιοτεχνών με τις περιφρονημένες από την αριστοκρατία της γης μηχανικές ιδιότητες και δυνατότητες της άψυχης ύλης.
- Θεμελιώθηκε στη συστηματική καλλιέργεια των θετικών επιστημών, αναδύθηκε από τις εφευρέσεις των πρώτων σύνθετων μηχανών και των κινητήριων ατμομηχανών.
- Εδραιώθηκε στη Μεγάλη Βρετανία, εξαπλώθηκε στην ηπειρωτική Ευρώπη, καθυστέρησε στις χώρες του αντιδραστικού γεωργοκτηνοτροφικού καπιταλισμού, όπως Ισπανία, Αυστρία, Ιταλία, Ρωσία.
- Τα ευρωπαϊκά κράτη που δημιουργήθηκαν κατά τον 19^ο αιώνα, όπως η Ελλάδα, απείχαν προφανώς από τις κοινωνικοοικονομικές διεργασίες του πρώτου βήματος της βιομηχανικής επανάστασης.

α. Προλεγόμενα

ι. Το πρώτο βήμα της βιομηχανικής επανάστασης (συνέχεια)

- **Κύρια δεξαμενή άντλησης των βιομηχανικών εργατών:** Οι φτωχοί αγρότες εκδιώχθηκαν από τη γη που καλλιεργούσαν επί γενεές και αναγκάστηκαν να στοιβαχτούν στα υπόγεια των πόλεων όταν, με πρώτη διδάσσα τη Βρετανική κυβέρνηση, περιφράχθηκαν οι κοινοτικές εκτάσεις για να πωληθούν στην άρχουσα τάξη των «ευγενών».
- **Ήταν το πρώτο ισχυρό και ωμό πλήγμα εναντίον της κοινόχρηστης δημόσιας περιουσίας και της κοινωνικής μέριμνας στον αγροτικό τομέα κατά τη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία.**
- Για τους βιομηχανικούς εργάτες όλου του κόσμου ίσχυε ο «**σιδηρούς νόμος των ημερομισθίων**» του **Ρικάρντο**. Αντιμετωπίζονταν ως οικονομικές μηχανές που δικαιούνται μόνον την οριακή κάλυψη της επιβίωσής τους υπό συνθήκες ανέχειας έως και αθλιότητας.
- Οι βιομηχανικοί εργάτες οργάνωσαν τους αγώνες τους και σε υπερεθνικό επίπεδο. Η διάδοση της ατμομηχανής γέννησε όχι μόνο τον βιομηχανικό κόσμο, αλλά και τη «**Διεθνή των Εργατών**».

α. Προλεγόμενα

ii. Το δεύτερο βήμα της βιομηχανικής επανάστασης.

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα στην μεταπολεμική τριακονταετία 1946-1975.

- Τρία διακριτά επιτεύγματα:
 - Μηχανοκίνητες χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές.
 - Ενεργειακές και τηλεπικοινωνιακές χρήσεις του ηλεκτρισμού.
 - Θεμελίωση των ηλεκτρονικών δρώντων στα υπολογιστικά και τηλεπικοινωνιακά μέσα, στην τεχνητή νοημοσύνη, ρομποτική κ.λπ.
- Δημογραφική έκρηξη στον ευρωπαϊκό χώρο και αστυφιλία:
 - 180 εκατομμύρια Ευρωπαίων την εποχή της γαλλικής επανάστασης, 300 εκατομμύρια το 1870 και 450 στις παραμονές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.
 - Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, 46 μόνο ευρωπαϊκές πόλεις είχαν πληθυσμό πάνω από 50.000 κατοίκους.
 - Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα περί τις 180 πόλεις είχαν πάνω από 100.000 κατοίκους.
 - Δημιουργία μεγαλουπόλεων με πάνω από 2.000.000. κατοίκους (Παρίσι, Λονδίνο, Βερολίνο).

α. Προλεγόμενα
iii. Μετα - καπιταλισμός

- **Εννοιολογική προσέγγιση:** Ο όρος συνοψίζει την ανάδυση, από το τέλος της δεκαετίας του '70, ενός κυρίαρχου άυλου υποσυνόλου των αμιγώς κερδοσκοπικών κεφαλαίων του εμποροβιομηχανικού καπιταλισμού. Δεν παράγουν βιομηχανικά προϊόντα και θέσεις εργασίας. Διαθέτουν δυνάμεις κρούσης πλανητικής εμβέλειας, αντίστοιχης με τα υπερόπλα των υπερδυνάμεων για το πρόγραμμα «Πόλεμος των άστρων».
- **Ιδεολογική και δομική ανατροπή**
 - Ο παραδοσιακός βιομηχανικός καπιταλισμός στηρίχθηκε ιδεολογικά στην «προτεσταντική» του βάση. Έδωσε αξία στην παραγωγική εργασία, την ατομική προσπάθεια και ευθύνη, τη δημιουργικότητα, τον εφευρέτη, τον επιχειρηματία. Οφείλει, θεωρητικά τουλάχιστον, να εξανθρωπίζεται και να κοινωνικοποιείται, διότι οι πηγές του συνδέονται με έναν κώδικα σχετικό με την ανθρώπινη ελευθερία, βούληση και υπευθυνότητα.
 - Η νέα μετα-βιομηχανική εποχή κυριαρχείται από τον χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό, ένα γιγαντιαίο παράσιτο της παραπάνω ιδεολογικής βάσης, που απομυζά τον πρωταγωνιστικό ρόλο της παραγωγικής επένδυσης από τον επιχειρηματία και τον μεταγγίζει στον κεφαλαιούχο-κερδοσκόπο. Το πνεύμα και οι χυμοί της επιχειρηματικότητας έχουν αντικατασταθεί με τον τζίρο, το χωρίς παραγωγικό αντίκρισμα εύκολο κέρδος και τον αμοραλισμό.

α. Προλεγόμενα

iii. Μετα - καπιταλισμός (συνέχεια)

• Παγκόσμια επικυριαρχία :

- Οι πολιτικές ηγεσίες απεμπόλησαν το μείζον υπαρξιακό τους καθήκον, εγκατέλειψαν την αποτελεσματική προστασία των κρατών και των κοινωνιών τους από την απληστία των αγορών.
- Οι αναπτυγμένες χώρες στηρίζουν τη δράση και κατάχρηση των νέων τεχνολογιών στην πληροφορική και τις επικοινωνίες για τη δημιουργία νέων υπερδομών με ανεξέλεγκτα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

• Το «παράδειγμα» του Ηνωμένου Βασιλείου:

- Το 1979, πριν από τη Θατσερική αποβιομηχάνιση, **οι εργαζόμενοι στη μεταποίηση ξεπερνούσαν τα επτά εκατομμύρια.**
- Σήμερα έχουν συρρικνωθεί στα **δυόμιση εκατομμύρια**, με δραματικές επιπτώσεις στον παραγωγικό ιστό.
- Η διακεκριμένη παγκόσμια θέση πολλών προϊόντων της βρετανικής τεχνολογίας αποτελεί νοσταλγικό εθνικό παρελθόν.
- **Απλαξιώθηκε η εργατική τάξη** και η εκτόξευση της συνολικής ανεργίας των νέων μεταξύ 18 και 25 ετών ξεπερνάει το 20%.

2. Η Τρίτη βιομηχανική επανάσταση β. Σκιαγραφία

ι. Δομικά Χαρακτηριστικά

- Η σημερινή μετα-καπιταλιστική ανθρωπότητα έχει ήδη εισέλθει και στην εποχή ενός ραγδαία εξελισσόμενου «τρίτου βήματος» της βιομηχανικής επανάστασης, εν δυνάμει ανατρεπτικού των κατεστημένων κοινωνικοοικονομικών εξουσιών.
- Η ανατρεπτική της καθεστηκυίας τάξης πραγμάτων κοινωνική διάσταση του τρίτου βήματος το διαφοροποίησε από τα δύο πρώτα, το ανεξαρτητοποίησε και του χάρισε τον τίτλο «Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση».
- Θεμελιώθηκε κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα στην εκρηκτική ανάπτυξη των ηλεκτρονικών μέσων καταγραφής, αποθήκευσης και διαχείρισης πληροφοριών, με κορυφαία τη διαδικτυακή επικοινωνία.

ι. Δομικά Χαρακτηριστικά (συνέχεια)

- Χαρακτηρίζεται από την εκλαΐκευση των ενεργειακών, πληροφοριακών και τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών αιχμής. Τα αντίστοιχα σχετικά φθηνά αλλά εκπληκτικών δυνατοτήτων εργαλεία αναδεικνύουν,
 - την υπεροχή της επένδυσης σε φυσικές αξίες έναντι της μη παραγωγικής σε αγαθά και θέσεις εργασίας και της χωρίς κανόνες ή ουσιαστικούς περιορισμούς, χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας,
 - την υπεροχή των αναγκαίων, για το «ίσταμαι» και το «υπάρχω» στην κοινωνία, «βάνουσων» τεχνημάτων,
 - τη φενάκη της «ευγενούς» άυλης οικονομίας της αποβιομηχάνισης.
- Νέος παραγωγικός ιστός μεγάλης συλλογικής ισχύος δομείται μέσα από τον εξοπλισμό και την αξιοποίηση των νέων εργαλείων για τη δημιουργία και έξυπνη διασύνδεση πολλών αποκεντρωμένων μικρών μονάδων.

ii. Λειτουργικές δυνατότητες της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης

- Η σύζευξη με τη μετατροπή της παρηκμασμένης βιομηχανικής υποδομής σε ανοιχτά παραγωγικά βιομηχανοστάσια, σε χώρους ελεύθερης πρόσβασης στη μαθητεία και τη δημιουργία καινοτομίας, προσφέρει στις νέες δυνάμεις ένα πολλαπλασιαστή των ανταγωνιστικών τους δυνατοτήτων.
- Το λειτουργικό σύστημα των υποδομών που θριάμβευσαν κατά την επανάσταση της εποχής του σιδήρου αναγνωρίζεται και στα κύρια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα αυτών των δυναμικών μικρών παραγωγικών μονάδων:
 - Δεν έχουν ανάγκη των επενδύσεων εντάσεως κεφαλαίου, άρα και της υποταγής στην επικυριαρχία των καθεστωτικών συγκεντρωτικών – επιτακτικών εξουσιών.
 - Διαθέτοντας πολλαπλάσιες δυνατότητες ευελιξίας, ευστάθειας και βιωσιμότητας μπορούν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες συγκεντρωτικές – επιτακτικές μορφές παραγωγής του κατεστημένου συστήματος.
 - Εφαρμόζοντας την αρχή της πλεονασματικότητας στην χρήση εναλλακτικών συστημάτων, αποταμιευτών, ανταλλακτικών, ως ασφάλισης έναντι κινδύνων και αντιξοοτήτων, υπερέχουν της απλοϊκής οικονομικής αποτελεσματικότητας και βελτιστοποίησης της μετα-καπιταλιστικής οικονομίας.

iii. Οι αρχικές συνθήκες εισόδου της Ελλάδας στο πεδίο μάχης της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης

- Οι ισχυροί του κόσμου επιχειρούν ήδη να χειραγωγήσουν την τρίτη βιομηχανική επανάσταση.
- Η χώρα μας δεν επενδύει στη νέα αυτή αναπτυξιακή πορεία παρά το γεγονός ότι,
 - διατηρεί πεισματικά την παράδοση της προτίμησης στις μικρές παραγωγικές μονάδες,
 - υποστηρίζεται ενδογενώς από τη φυσική της - οικολογική και τεχνητή - και την κοινωνική της πλεονασματικότητα,
 - Διαθέτει το συγκριτικό πλεονέκτημα ενός ευμεγέθους, σε σχέση με τον πληθυσμό της, ανθρώπινου τεχνογενετικού δυναμικού υψηλής στάθμης.
- Οι νεότερες γενιές, υπό τη συντελούμενη κοινωνικοοικονομική τους απαξίωση, δεν τολμούν να αναζητήσουν νέες παραγωγικές διεξόδους στα άφθαρτα πέλματα των απομονωμένων περιοχών, εγκαταλείπουν τη διεκδίκηση κοινών στόχων και αγωνίζονται εγωκεντρικά για την ατομική επιβίωση.
- Η έξωθεν επιβολή του μεταλλαγμένου μεσαιωνικού δόγματος «ο καθένας για τον εαυτό του και η Αγορά για όλους» παρασύρει και τους επιστήμονες σε αποφάσεις ζωής που διαιωνίζουν την απαξίωσή τους σε απονενοημένες προσπάθειες διείσδυσης στο καθεστωτικό δίδυμο «δημόσιος φορέας + μεγαλοεπενδυτής», παρά το γεγονός ότι οι δομές των νέων μέσων παραγωγής είναι ανοικτές, οριζόντια κατανεμημένες και μεγάλης συλλογικής ισχύος.

- **Εννοιολογική διευκρίνιση:** Πολύς λόγος γίνεται τελευταία για την «Τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση». Τέθηκε μάλιστα και ως κεντρικό θέμα τον Ιανουάριο του 2016 στο ετήσιο παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ του Νταβός, με το σκεπτικό ότι ξεχώρισε από την τρίτη βιομηχανική επανάσταση μετά τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις στη ρομποτική και την τεχνητή νοημοσύνη. Ας μου επιτραπεί να διαφωνήσω με το νέο αυτό διαχωρισμό, επειδή,
 - η πεμπτούσια της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης συνοψίζεται στην εκλαΐκευση των μέσων και διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των περιζήτητων κατά τον 21^ο αιώνα προϊόντων και υπηρεσιών.
 - οι αναφερθείσες στο Νταβός – και πολλές άλλες σημαντικότερες κατά τη γνώμη μου – τεχνολογικές εξελίξεις, προσθέτουν απλώς συνιστώσες στην κοινωνικοοικονομική δυναμική της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης.
 - ανάλογες σημαντικές καινοτομίες, τεχνολογικής κατά βάση φύσεως, υπήρξαν και στις ενδιάμεσες φάσεις του πρώτου και δεύτερου βήματος της βιομηχανικής επανάστασης, χωρίς να σηματοδοτήσουν το ξεκίνημα ενός νέου βήματος.

3. Το Ελληνικό Ζήτημα

α. Από το «ευτυχείτε» της ευρωπαϊκής συμπόρευσης στην εθνική οστεοπόρωση

ι. Η ένταξη στην ευρωζώνη

- Δεκαεννιά από τις χώρες της Ε.Ε. συγκροτούν σήμερα την «Ευρωζώνη». Έχουν υιοθετήσει ένα κοινό νόμισμα και εξασφάλισαν τη νομισματική σταθερότητα. Εκχώρησαν σε αντάλλαγμα το εθνικό τους νόμισμα, διαχρονικό σύμβολο και κύριο οικονομικό όπλο των κρατικών οντοτήτων.
- Οι κυβερνήσεις τους γνώριζαν - ή όφειλαν να γνωρίζουν - ότι,
 - η ομαλή πορεία εντός Ευρωζώνης προϋπέθετε την ενδογενή παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών για την κάλυψη του εμπορικού ισοζυγίου και την αποτελεσματική λειτουργία των αναπτυξιακών, ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών,
 - επιβεβλημένη είναι και η υπακοή στις οικονομοκεντρικές επιλογές των ισχυρών κρατών - μελών που επαναθεσμοθέτησαν, μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80, ορισμένες από τις βασικές αρχές της στενοκέφαλής - και αποτυχημένης εκ του αποτελέσμάτος της κατά τη δεκαετία 1930-1939 - μονεταριστικής πολιτικής.

ι. Η ένταξη στην ευρωζώνη (συνέχεια)

- Επεικώς τυχοδιωκτική είναι λοιπόν η απόφαση μιας χώρας να ενταχθεί στη ζώνη του Ευρώ, όταν δεν πληροί επί της ουσίας τις αναγκαίες αρχικές δομικές και λειτουργικές προϋποθέσεις. Η οικονομική της υποδούλωση μετατρέπεται από πιθανολογούμενο σε αναπόφευκτο γεγονός, όταν στη συνέχεια ξεφεύγει και από τους θεσμοθετημένους μονεταριστικούς κανόνες.
- Κυβερνώντες και κυβερνώμενοι των χωρών της Ευρωζώνης κλήθηκαν να επιλέξουν την επενδυτική τους πολιτική και τα συνακόλουθα μεγέθη του κρατικού και ιδιωτικού δανεισμού μεταξύ,
 - των προκλητικών - ημίγυμνων τριδύμων, «υπερχρέωση + απασχόληση σε θέσεις εργασίας ευάερων και ευήλιων άυλων υπηρεσιών + υπερκαταναλωτισμός»
 - της διαχρονικής θωράκισης - προτύπου για την αξιοπρεπή ατομική και συλλογική επιβίωση, όπως συνοψίζεται στο στιβαρό δίδυμο, «παραμονή στο πραγματικό παραγωγικό γίνεσθαι + εγκράτεια στις σειρήνες της προσφοράς προϊόντων που ξεπερνούν τις οικονομικές μας δυνατότητες».
- Στη χώρα μας επικράτησε η πρώτη επιλογή: Νωχελική βύθιση στην αγκαλιά του προκλητικού - ημίγυμνου τριδύμου και εστίαση στην επιπόλαια βελτίωση και προβολή του κοινωνικού φαίνεσθαι.

ii. Αποδόμηση του παραγωγικού ιστού

- Η μετάλλαξη ενός σημαίνοντος ποσοστού κυβερνώντων και κυβερνωμένων σε καιροσκόπους των πλειοδοσιών της αγοράς χωρίς παραγωγικό αντίκρισμα, άρχισε προς το τέλος της δεκαετίας του '70.
- Οι εκλεγμένες με την ψήφο μας πολιτικές ηγεσίες, υπό την καθοδήγηση ή ανοχή των κοινοτικών οργάνων, δεν αντέδρασαν στον εκτροχιασμό από τις ράγες της προαιώνιας επιβιωτικής αρχής του ελληνισμού, όπως έχει αποτυπωθεί από τους απλούς νοικοκυραίους, κύριους πρωταγωνιστές της εθνικής ανασυγκρότησης από τη φρίκη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου:
 - «Παράγω, κερδίζω με το μόχθο μου το μεροκάματο ή το μισθό μου, δεν ξοδεύω περισσότερα από όσα βγάζω για να έχω 'πρόσωπο' στην κοινωνία».
- Ξεχάσαμε ότι, κατά τις πρώτες τρεις τουλάχιστον μεταπολεμικές δεκαετίες, υπήρξαμε στη συντριπτική μας πλειοψηφία παραγωγικοί, λιτοί και οικονομικά υγιείς πολίτες.

ii. Αποδόμηση του παραγωγικού ιστού (συνέχεια)

- Ήδη από τις δυο πρώτες μετά την ένταξή μας στην τότε Ε.Ο.Κ. (1981) δεκαετίες, διαπιστώνεται η ραγδαία αποδόμηση της γεωργίας και της μεταποίησης μέσω μιας διαλυτικής - αντί της διαρθρωτικής - λειτουργίας των επιδοτήσεων. Οι επιβλέπουσες αρχές του διευθυντηρίου των Βρυξελλών λειτούργησαν χωρίς την οφειλόμενη αναγκαία και ικανή αποτελεσματικότητα.
- Η αποδόμηση του ελληνικού παραγωγικού ιστού σε τοπική, περιφερειακή και εθνική κλίμακα, συνεχίστηκε ακάθεκτη και μετά την είσοδό μας στην Ευρωζώνη, το 2001. Οι χαλαρές αντιδράσεις του διευθυντηρίου των Βρυξελλών συνεχίστηκαν μέχρι τις αρχές του 2010, παρά την έκδηλη σώρευση ασύμβατων για την επιβίωσή μας στην Ευρωζώνη αδυναμιών, όπως η παρουσίαση ως «ανάπτυξης» του ασύστολου διδύμου «δανεισμός + καταναλωτισμός».
- Επιτρέποντας την αποδόμηση και αποσάρθρωση της παραγωγικής μας υποδομής στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, καταστήσαμε μια χώρα χωρίς ασβέστιο στο σκελετό της.

iii. Εθνική οστεοπόρωση

- Όπως απέδειξε από το 1936 ο καπιταλιστής οικονομολόγος Κέυνς στο ανατρεπτικό της κλασικής θεωρίας έργο του για την απασχόληση, τον τόκο και το χρήμα, η αόρατος χείρ της αγοράς δε λειτουργεί σταθεροποιητικά στα ζωτικά κοινωνικοοικονομικά δρώμενα του πραγματικού κόσμου. Αντίθετα, προωθεί τον εκτροχιασμό του τραίνου των δημοσίων οικονομικών και προσπαθεί να εκτινάξει τον εξωτερικό και εσωτερικό δανεισμό κράτους και ιδιωτών χωρίς παραγωγικό αντίκρυσμα.
- Οι κυβερνώντες που εμείς επιλέγουμε, δεν ασχολούνται στα σοβαρά με την εθνική οστεοπόρωση. Έχει επιτευχθεί ο μαζικός αποπροσανατολισμός από το πραγματικό υπαρξιακό μας πρόβλημα και το μονόδρομο της λύσης του, μέσα από μια καλή «πλύση» εγκεφάλου και ένα προσεκτικό «σιδέρωμα» στο φαίνεσθαι της καθημερινότητας:
 - Η πλύση εγκεφάλου διαλύει όλα τα πραγματικά εξωγενή και εσωτερικά αίτια της δομικής καχεξίας, εμποτίζοντας το μυαλό μας με την προβολή και διόγκωση του διδύμου «χρέος + δανειακή σύμβαση». Ο εξορκισμός έχει κυριαρχήσει πλήρως στην πολιτική σκηνή, ανάγοντας σε μείζον εθνικό ζήτημα τη διαγραφή του χρέους ή, έστω, τη ριζική αναδιαπραγμάτευση της δανειακής σύμβασης.
 - Το επιμελές σιδέρωμα καθιερώνει ως επίσημο ένδυμα εξόδου από την κρίση το εθνοσωτήριο ιδεολόγημα περί «εξωγενούς» ανάπτυξης, μέσω της προσέλκυσης «γενναιόδωρων» ξένων επενδυτών, κατά παραβίαση κάθε έννοιας κοινής λογικής.

iv. Τα περί την εξωγενή ανάπτυξη τρία συνήθη πολιτικά σύνδρομα

Καλωσορίζουμε τους «ερωτευμένους» με τα κάλλη μας μεγάλους επενδυτές.

ή

Φαντασιώσεις με το αρπακτικό «αόρατο χέρι της Αγοράς».

Θεσμοθετούμε «καθ' υπαγόρευσιν» τις εξωγενείς αποφάσεις για το μέλλον μας.

ή

Ήπια προσαρμογή για τη μονιμοποίηση της σημερινής βίαιης περιθωριοποίησης.

Λεβεντο-λογούμε σκιαμαχώντας με τους ενδογενείς ανεπρόκοπους και αμετακίνητοι τραγουδούμε:

«Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει, δεν τη σκιάζει φοβέρα καμιά ...»

ή

Φαντασιώσεις με το βυθισμένο στο τέλμα, εγωκεντρικό alter ego μας.

**β. Φαντασιώσεις με εξωγενείς οικονομικές φούσκες
ή στρατηγικός σχεδιασμός της ενδογενούς ανάπτυξης;**

ι. Το σύνδρομο της εξωγενούς ανάπτυξης

- Γαλουχήθηκε από την έξοδο των Ευρωπαϊών θαλασσοπόρων στους ωκεανούς και την καταλήστευση του πλούτου των νέων χωρών (16^{ος} και 17^{ος} αιώνας).
- Θεμελιώθηκε σε υγιέστερες βάσεις κατά τον 18^ο αιώνα (Άνταμ Σμιθ).
- Παραποιήθηκε αγοροκεντρικά από τους κλασικούς οικονομολόγους του 19^{ου} αιώνα.
- Κατέστρεψε φυσικά οικοσυστήματα, έχτισε και κατέστρεψε ανθρώπινες κοινωνίες (20^{ος} αιώνας).
- Αναβαθμίστηκε στο ακόλουθο δόγμα - σύμβολο από την παγκόσμια μετα - καπιταλιστική αγορά (τέλος 20^{ου}, ξεκίνημα 21^{ου} αιώνα).
«Η ελεύθερη αγορά λειτουργεί για το συλλογικό και ατομικό συμφέρον μας. Αποφασίζει κάπου “έξω” χωρίς εμάς και αυτορυθμίζει, με το “έτσι θέλω”, αλλά κατά τον καλύτερο τρόπο, τις δικές μας αναπτυξιακές επιλογές».

ι. Το σύνδρομο της εξωγενούς ανάπτυξης (συνέχεια)

Αποσιωπώνται αιδημόνως:

- Η πλήση εγκεφάλου στον καθημερινό άνθρωπο με πανίσχυρα τηλεπικοινωνιακά μέσα για την καλλιέργεια της ατομικής απληστίας και αλαζονείας και η παγίδευσή του μέσω υπερχρέωσης προς τον φαύλο κύκλο της απόκτησης ακόμα και περίτεχνων άυλων χρηματιστηριακών χειροβομβίδων, η έκρηξη των οποίων στα χέρια του είναι θέμα χρόνου.
- Η διάβρωση και απαξίωση της παροχής κοινωνικών έργων και υπηρεσιών από τον δημόσιο τομέα.
- Οι καταστροφικές «φούσκες» από τον συνεχή βακχικό χορό υπερτιμολογήσεων – υποτιμολογήσεων προϊόντων, υπηρεσιών και επιτοκίων δανεισμού.
- Η αποδόμηση του παραγωγικού ιστού των οικονομικά αδύνατων χωρών, αναπτυσσόμενων αλλά και αναπτυγμένων.
- Οι τραυματικές αναπτυξιακές εμπειρίες στα δύο τρίτα των κρατών – μελών του ΟΗΕ κατά τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες:
 - Υφειακές έως καταστροφικές επιπτώσεις στους αντίστοιχους τοπικούς πληθυσμούς, λόγω αποδόμησης της δικής τους ενδογενούς ανάπτυξης.
- Χρησιμοποιείται η εύηχη, ασαφής και πολλά υποσχόμενη φράση «απελευθέρωση της Αγοράς για την αύξηση του Α.Ε.Π. και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας». Υπονοείται ότι τα επικυρίαρχα συμπλέγματα που αποφασίζουν χωρίς εμάς και με το «έτσι θέλω» θα ενεργήσουν και προς όφελος των μικρομεσαίων και απόκληρων της κοινωνίας, αξιοποιώντας τις θαυματουργές ιδιότητες της «αόρατης» χειρός της.

ii. Περί στρατηγικού σχεδιασμού

- Ο σοβαρός στρατηγικός σχεδιασμός μεγάλης διάρκειας και ευρύτατης χωρικής και τομεακής κλίμακας για την κατασκευή και αποδοτική λειτουργία των παραγωγικών υποδομών μιας χώρας, στήριζε ως αναγκαία και ικανή συνθήκη την άνθηση και την ακμή όλων των κρατικών οντοτήτων κατά τα πεντέμισι χιλιάδες χρόνια της ιστορικής περιόδου της ανθρωπότητας.
- Ισχύει και το αντίστροφο: η εγκατάλειψη του στρατηγικού σχεδιασμού νέων αναπτυξιακών έργων και οι εκπτώσεις στην αποτελεσματική διαχείριση της υπάρχουσας υποδομής σηματοδοτούσαν την αρχή μιας περιόδου παρακμής.
- Τα επικυρίαρχα στο παγκόσμιο μετα-καπιταλιστικό γίγνεσθαι συμπλέγματα αναφέρονται πομπωδώς και στην αναπτυξιακή του διάσταση. Μετασημάτισαν την εμμονή στο όραμα προόδου των πρώτων αστικών δημοκρατιών σε αγχώδες αναπτυξιακό σύνδρομο, με κυρίαρχη τη διάσταση της οικονομικής μεγέθυνσης.
- Τίθεται λοιπόν το εύλογο ερώτημα: μήπως το σύστημα της σημερινής παγκοσμιοποιημένης αγοράς λειτουργεί χαοτικά, δηλαδή χωρίς αναπτυξιακή στρατηγική και σαφώς σχεδιασμένους στόχους; Τεκμηριωμένες απαντήσεις έχουν παρουσιάσει πολλοί διεισδυτικοί ερευνητές, πηγάζουν όμως και δια της εις άτοπον απαγωγής: είναι δυνατόν τα επικυρίαρχα συμπλέγματα, διαθέτοντας μάλιστα τον ισχυρότερο στρατό εγκεφάλων και τεχνολογικών μέσων, να κινούνται χωρίς μεσομακροπρόθεσμη αναπτυξιακή στρατηγική που θα ενισχύσει τις δυνάμεις τους;

iii. Αρχές σχεδιασμού της ενδογενούς ανάπτυξης

- Υπάρχουν πράγματι οι συγκεκριμένες γενικές αρχές στρατηγικού σχεδιασμού και αναπτυξιακής πολιτικής που μπορούν να θεμελιώσουν, με ιστορικά δοκιμασμένες βάσεις, τις αναγκαίες δράσεις για την έξοδο από την καχεξία της εθνικής μας οστεοπόρωσης;
- Ας επανασυνδεθούμε καταρχήν με το πρόσφατο παρελθόν: Ανάλογες δραματικές καταστάσεις αποδόμησης του παραγωγικού ιστού έχουν βιώσει οδυνηρά και οι τρεις πρώτες γενιές του 20^{ου} αιώνα, οι προ-παππούδες μας στη μικρασιατική καταστροφή και την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 και οι παππούδες – γονείς μας, κατά την κατοχή και τον εμφύλιο.
- Πώς αναστήλωσαν τις γκρεμισμένες και έκτισαν τις νέες αναγκαίες για την εθνική ανεξαρτησία και ατομική αξιοπρέπεια υποδομές, αν και δεν είχαν την τύχη να ζουν στην εποχή μιας ραγδαία εξελισσόμενης τρίτης βιομηχανικής επανάστασης;
- Εμπλούτισαν τις γνώσεις και αναβάθμισαν τις δεξιότητές τους στις παραδοσιακές τέχνες με τις εφευρέσεις και τα εργαλεία του πρώτου και δευτέρου βήματος της βιομηχανικής επανάστασης, για να αξιοποιήσουν τους τότε εθνικούς στρατηγικούς σχεδιασμούς: την αναβάθμιση των αναπτυξιακών υποδομών με αυξημένες δημόσιες επενδύσεις και τα ισχυρά στεγαστικά κίνητρα προς τους μικρομεσαίους ιδιώτες.

iii. Αρχές σχεδιασμού της ενδογενούς ανάπτυξης (συνέχεια)

- Στην εποχή της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης, ο στρατηγικός σχεδιασμός της ενδογενούς ανάπτυξης είναι σε θέση να προσδιορίζει με σαφήνεια τις διαστάσεις της χωρικής και χρονικής του κλίμακας. Συγκεκριμένα :
 - Η παραγωγική αξία της μικρής γεωγραφικής κλίμακας τίθεται υπεράνω του κυρίαρχου σημερινού μοντέλου της υπερ - κλίμακας.
 - Προέχει η ενεργειακή αυτοδυναμία από τις πλούσιες στη χώρα μας Α.Π.Ε. , με έμφαση την ενεργειακή αλεξάρτηση και την έξυπνη διασύνδεση των μικρών παραγωγών.
 - Επιβάλλεται η συνεχής βελτίωση των ποικιλιών και η εισαγωγή νέων στα παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες. Είναι η ευσταθής για την επιβίωση και την ασφάλεια των κοινωνιών αναπτυξιακή επιλογή*.
 - Χρονικοί ορίζοντες σχεδιασμού
 - Δεκαετίας στο επιχειρησιακό επίπεδο.
 - Εικοσαετίας στο στρατηγικό επίπεδο.
- Δύο τουλάχιστον γενεών ως προς τους ποιοτικούς στόχους

και τις επιπτώσεις τους στην ενότητα

«άνθρωπος και φυσικό περιβάλλον»

*Η εστίαση του αναπτυξιακού στόχου μιας γεωγραφικής περιοχής σε συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσίες και η αύξηση της παραγωγής τους εις βάρος της ποικιλίας και των μεγεθών της παραγωγής άλλων προϊόντων ή υπηρεσιών, αυξάνει εγγενώς και υπέρμετρα την αστάθεια της ζήτησής τους και της εμπορικής τους τιμής. Παράλληλα, μειώνονται δραματικά οι δυνατότητες διάσωσης θέσεων εργασίας και επιπέδου ζωής των κατοίκων της περιοχής, σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

γ. Επί του τύπου των ήλων: Ανόρθωση με άφθαρτα πέλματα

ι. Η προαιώνια ελληνική παράδοση στις εξαγωγές γεωργικών και βιοτεχνικών προϊόντων ποιότητας

- Από τους αρχαίους χρόνους μέχρι και την εποχή της υποδούλωσης στην οθωμανική αυτοκρατορία, η ελληνική εθνότητα διατηρούσε πρωταγωνιστική παρουσία στην παραγωγή και διακίνηση αγαθών ποιότητας τόσο μέσω του θαλάσσιου χώρου της Μεσογείου όσο και δια ξηράς, από και προς την Εγγύς Ανατολή και την κεντρική Ευρώπη.
- Το εμπορικό ισοζύγιο αυτής της επιχειρηματικότητας ήταν ισοσκελισμένο διότι ανθούσε η εγχώρια παραγωγή περιζήτητων από τις ασιατικές και στη συνέχεια τις ευρωπαϊκές αγορές γεωργικών προϊόντων (λάδι, κρασί, βότανα κ.λπ.) και βιοτεχνικών δημιουργημάτων (κεντητά υφάσματα, ασημικά κ.λπ.)
- Οι κάτοικοι πολλών κοινοτήτων είχαν συγκροτήσει μικτές ομάδες που είχαν τα κύρια χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων παραγωγικού σκοπού. Συμμετείχαν γεωργοί, βιοτέχνες, μεταφορείς, έμποροι, ένοπλοι φρουροί για την υποστήριξη αυτής της δύσκολης αμφίδρομης πορείας από τον παραγωγό στον τελικό παραλήπτη.
- Η διακεκριμένη ελληνική παρουσία στο εμπόριο, τα γεωργικά και τα βιοτεχνικά προϊόντα ποιότητας συνεχίστηκε μέχρι το ξεκίνημα της επανάστασης του 1821. Είχε σημειώσει αυξητικούς ρυθμούς κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα και ενίσχυσε αποφασιστικά τον ένοπλο αγώνα τόσο στα εσωτερικά μέτωπα όσο και στις επαφές με τις τότε μεγάλες δυνάμεις.

γ. Επί του τύπου των ήλων: Ανόρθωση με άφθαρτα πέλματα
ii. Καθυστερημένη και περιορισμένη εκβιομηχάνιση

• **Η περίοδος 1830 - 1922**

- Το μέχρι το 1912 μικρό σε έκταση ελληνικό κράτος, με ανύπαρκτες υποδομές και χωρίς παράδοση στο βιομηχανικό γίγνεσθαι, περιόριζε τις δυνατότητες αναβάθμισης των παραδοσιακών μικρών βιοτεχνιών σε βιομηχανικές μονάδες.
- **Κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα έγινε ένα πρώτο δειλό βήμα**, περιορισμένο στην ίδρυση κάποιων δεκάδων μικρών βιομηχανικών μονάδων, με εξαίρεση τις μεγάλης κλίμακας μεταλλευτικές δραστηριότητες στη Λαυρεωτική.
- **Διατηρήθηκαν σε αντιστάθμισμα οι δεξιότητες και η εφευρετικότητα των «μαϊστόρων»** σε όλους τους άλλους κλάδους της μεταποίησης.
- Παρά την απουσία της βιομηχανίας, ο δευτερογενής τομέας της παραγωγής κάλυπτε πλήρως τις λιτές ανάγκες της στέγασης, της ένδυσης, του οικιακού αλλά και του γεωργοκτηνοτροφικού εξοπλισμού, των αστικών και υπεραστικών κυκλοφοριακών δικτύων και των εγγειοβελτιωτικών υποδομών όλου του πληθυσμού της τότε ελληνικής επικράτειας.
- Στο χώρο της οικοδομής οι Έλληνες τεχνίτες κατασκεύασαν τα εντυπωσιακότερα και πολυπλοκότερα μέχρι σήμερα νεοκλασικά αριστουργήματα, υλοποιώντας και τα πλέον ευφάνταστα σχέδια διάσημων αρχιτεκτόνων της εποχής.

ii. Καθυστερημένη και περιορισμένη εκβιομηχάνιση (συνέχεια)

• Η περίοδος 1923 - 1980

- Το πρώτο αξιόλογο βιομηχανικό βήμα οφείλεται στην άφιξη των Ελλήνων προσφύγων, το 1922. Στο διάστημα 1924-1928 ο αριθμός των εργοστασίων διπλασιάστηκε χάρη στην προσφορά του νέου εργατικού δυναμικού και άρχισε να γίνεται αισθητή και εκτός Ελλάδος η παρουσία της ελληνικής βιομηχανίας. Η εκβιομηχάνιση παρέμενε πάντως περιορισμένη και το μέγεθος των μονάδων μικρό.
- Καλύφθηκαν σταδιακά οι εγχώριες ανάγκες για τα κυριότερα προϊόντα του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της παραγωγής, όπως λιπάσματα, βαμβάκι, τσιμέντα κ.α.
- Η χωροταξική κατανομή των βιομηχανικών μονάδων ήταν αθηνοκεντρική.
- Δέκα χρόνια αργότερα ακολούθησε ένα δεύτερο σημαντικό βιομηχανικό βήμα στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929. Η τότε κυβέρνηση Βενιζέλου έλαβε σημαντικά χρηματοπιστωτικά και προστατευτικά μέτρα για την ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής και της αυτάρκειας, με ορατά θετικά αποτελέσματα ήδη από το 1933.
- Διαπιστώνεται και από άλλο ένα ιστορικό παράδειγμα, το προφανές της κοινής λογικής. Σε περιόδους μεγάλης οικονομικής κρίσης, τις επώδυνες συνέπειες της οποίας βιώνει και πάλι η χώρα μας, αναδεικνύεται εντονότερα ο υγιής κανόνας της πάση θυσία στήριξης της ενδογενούς παραγωγής και ανάπτυξης, δηλαδή της αξιοποίησης των απενεργοποιημένων, από την εύκολη εμποροκρατική εκλογή, δημιουργικών μας γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Η ανασυγκρότηση της ελληνικής βιομηχανίας άρχισε από τη δεκαετία του '50, με κύριο μοχλό τις δημόσιες επενδύσεις σε έργα υποδομής και τη θέσπιση συγκεκριμένων κινήτρων για την ιδιωτική πρωτοβουλία.

iii. 1981-2016: Η Αποβιομηχάνιση

- Κατά την ένταξη της Ελλάδας στην τότε Ε.Ο.Κ. (1981) ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων στον δευτερογενή τομέα υπερέβαινε το **1.000.000** και παρήγαγε το 26% του Α.Ε.Π. **Είχαν δημιουργηθεί βιομηχανίες πανευρωπαϊκής εμβέλειας.**
- Μετά την ένταξη, οι κοινοτικές επιδοτήσεις δεν αντιστάθμισαν τις επιπτώσεις από την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίου και προϊόντων ούτε οδήγησαν τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της χώρας μας στις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές. Δημιουργήθηκαν εκφυλιστικά φαινόμενα, η **εμποροκρατία ξανακυριάρχησε**, κατέρρευσε πλήρως η γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή και συρρικνώθηκε η βιομηχανική εις όφελος του τριτογενούς τομέα των άυλων και χωρίς ουσιώδη ελληνική προστιθέμενη αξία, υπηρεσιών.
- Αν και ζούμε στην εποχή της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης, διανύουμε τον έβδομο χρόνο της χειρότερης κοινωνικοοικονομικής κρίσης της μεταπολεμικής περιόδου. Η συνεχιζόμενη υπερχρέωση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα επιβαρύνει δραματικά τη μειωμένη ήδη ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων.

iv. Ανόρθωση από τα άφθαρτα πέλματα των ορεινών και γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών

- **Πορίσματα από το 19^ο επιστημονικό συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων (12-13 Μαΐου 2016, Λαμία).** Στηρίζονται στις 58 επιλεγείσες μετά από ουσιαστική αξιολόγηση επιστημονικές εισηγήσεις και συμβάλλουν με θεμελιωμένες θέσεις και προτάσεις στην ανάδειξη και αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιφερειακής ανάπτυξης μιας γονατισμένης χώρας. Συνοψίζονται στις αναρτημένες στο τέλος της παρουσίασης έξι διαφάνειες. Ως πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής κατέληξα αβίαστα στο συμπέρασμα ότι τα παραγωγικά πέλματα των αστικών και ημι-αστικών περιοχών έχουν επί της ουσίας διαβρωθεί: Εστιάζουν στην εύκολη λύση της παροχής τουριστικών υπηρεσιών και εγκαταλείπουν τη στήριξη του εγχειρήματος με ελληνικά κατεξοχήν διατροφικά και βιοτεχνικά – βιομηχανικά προϊόντα. (Βλέπε τις αναρτημένες έξι διαφάνειες).
- **Κοινωνικές επιχειρήσεις παραγωγικού σκοπού.**
 - Μπορούν να λειτουργήσουν ως πρωτοπόρες και ανταγωνιστικές παραγωγικές μονάδες της πραγματικής οικονομίας, διότι διακρίνονται για τη στόχευσή τους προς τα καινοτόμα και φθηνά προϊόντα της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης και βασίζονται στις γνώσεις και την προσωπική εργασία των μελών – εταίρων τους.
 - Επιπλέον, προβάλλουν ως υπόδειγμα επιχειρηματικού σχήματος που μπορεί να διασώσει μικρομεσαίες προβληματικές επιχειρήσεις, διαθέτει κοινωνικό όραμα και σε κάθε περίπτωση προσφέρει μια αυξημένη χρηματοπιστωτική ασφάλεια.
 - Δεν μπορούν να φυτρώσουν στις παραπάνω περιοχές με τα διαβρωμένα πέλματα. Αντίθετα αναζητούν τη γόνιμη για την ανάπτυξή τους παράδοση και τα καθαρά πέλματα των γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών, ιδίως των ορεινών.

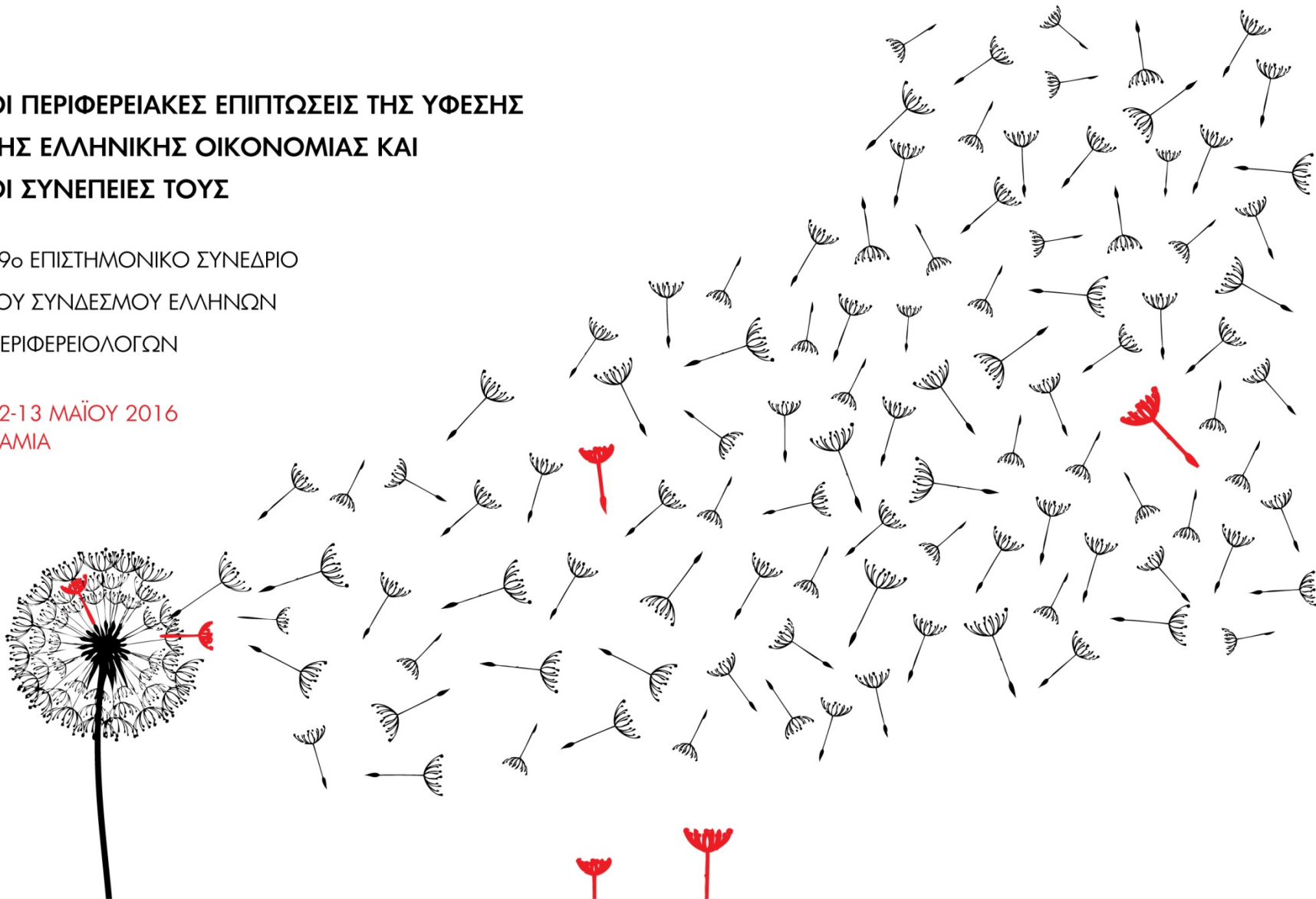
iv. Ανόρθωση από τα άφθαρτα πέλματα των ορεινών και γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών (συνέχεια)

- Ο αναπτυξιακός πυλώνας «ΜΕ.Κ.Δ.Ε. – Ε.Μ.Π.»
 - Ο ιδρυτής του ΜΕ.Κ.Δ.Ε. – Ε.Μ.Π., καθηγητής **Δημήτρης Ρόκος**, συγκρότησε έγκαιρα με τους συνεργάτες του τη διεπιστημονική κρίσιμη μάζα για τη ρήξη με την απλοϊκή οικονομική αποτελεσματικότητα των φθαρμένων πελμάτων που οδήγησαν στον τρέχοντα παροπλισμό. Τεκμηρίωσε επιστημονικά την καταδικαστική για το παρόν και το μέλλον της χώρας μας εκποίηση υποδομών, την αφαίμαξη του τεχνογενετικού δυναμικού μας, την παρακμιακή απομόνωση.
 - Το φετινό όγδοο Συνέδριο, πέραν της άριστης οργάνωσης με επικεφαλής τον διευθυντή του καθηγητή **Δημήτρη Καλιαμπάκο**, προσφέρει με τις επιστημονικές εισηγήσεις του πολλές από τις αναγκαίες για την ανόρθωση με άφθαρτα πέλματα προτάσεις.
 - Ζητείται, επιτέλους, ο στρατηγικός σχεδιασμός σε εθνική κλίμακα για την ολοκληρωμένη ενδογενή ανασυγκρότηση και ανάπτυξη της χώρας, η προγραμματισμένη και συστηματική επανατροφοδότηση του παραγωγικού σκελετού με το ασβέστιο που στερήθηκε κατά τις τελευταίες τέσσερις, τουλάχιστον, δεκαετίες.

ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ

19ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΛΟΓΩΝ

12-13 ΜΑΪΟΥ 2016
ΛΑΜΙΑ

συνδιοργάνωση

χορηγός
επικοινωνίας

Ο πάππος, ή κλέφτης, σπάνια απαντάται συμπληρωμένος μετά την ωρίμανσή του.

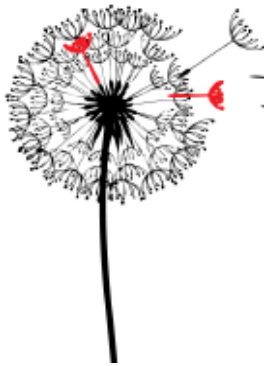
Προαπαιτούμενο για την ολοκλήρωση και διαίωνισή του είναι να αποξηλωθεί, προσφέροντας τους καρπούς του στον αέρα με την ελπίδα κάποιοι από αυτούς να είναι τυχεροί και να συναντήσουν εύφορο έδαφος, ριζώνοντας και δημιουργώντας νέα ζωή, κοντά ή μακριά.

Πορίσματα

Οικονομική ανάλυση: Χωρικές αποτυπώσεις και προκλήσεις

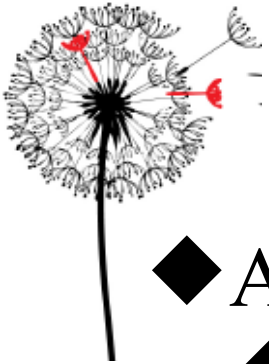
- ◆ Το «περιφερειακό πρόβλημα» και το πρότυπο της αναπτυγμένης οικονομίας
- ◆ Η Αττική και η περιφέρεια
- ◆ Η εξάρτηση από τον τουρισμό
- ◆ Η ηλικιακή ομάδα 30-49

Πορίσματα

Οι περιφερειακοί θεσμοί στην εποχή της ύφεσης

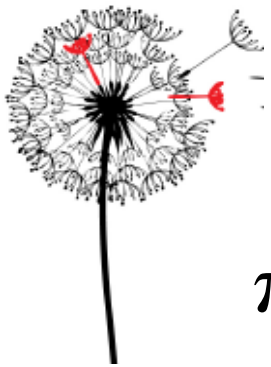
- ◆ Ύφεση, αναπτυξιακή αδυναμία και πολιτική (θεσμική) αδυναμία της κοινωνίας
- ◆ Καταβάρθρωση συνεταιριστικού θεσμού – κοινωνικής οικονομίας
- ◆ Καταβάρθρωση επιχειρηματικής ηθικής
- ◆ Απουσία «συναίνεσης» και ασφάλειας δικαίου
- ◆ Υψηλές προσδοκίες από τις συνενώσεις των δήμων και την εφαρμογή συστημάτων διαχειριστικής επάρκειας

Πορίσματα

Η βιομηχανική αναγέννηση στην περιφέρεια

- ◆ Η στρατηγική της «έξυπνης» περιφερειακής εξειδίκευσης και η καταλληλότητα μίγματος παρεμβατικών πολιτικών
- ◆ Η διασύνδεση μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων
- ◆ Τα ανακλαστικά του επιχειρηματικού/ παραγωγικού δυναμικού και το καταναλωτικό πρότυπο της ελληνικής οικονομίας
- ◆ Ο τουρισμός ως η πλέον επιθυμητή περιφερειακή εξειδίκευση

Προτάσεις

- ◆ Άμεση άρση των εμποδίων και διακρίσεων σε βάρος των νέων επιστημόνων στο σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων για την έρευνα και καινοτομία την περίοδο 2014-2020
- ◆ Συνταγματική θωράκιση της διαλεκτικής σχέσης της περιφερειακής ανάπτυξης με την τοπική αυτοδιοίκηση

